

Australian Government

РОДИТЕЉИ

разговарају о избору каријере 2011

Као родитељ, ви играте важну улогу у пружању помоћи вашем детету да донесе одлуке о свом образовању и каријери. Та улога почиње док је дете мало – и док посматра како ви и други око њега учествујете у радном животу.

Како буду одрастали, можете да играте још већу улогу у усмеравању развоја њихове каријере и подстицања њиховог оптимизма, ентузијазма, енергије и радозналости. Много тога зависи од добре комуникације.

Ова брошура обухвата практичне и корисне начине на које можете да се укључите у планирање каријере вашег детета. У брошури се укратко описују актуелне информације о разним опцијама које ће ваше дете имати када заврши школу. У брошури су такође назначени корисни извори информација и веб сајтови.

Почните да разговарате

Искористите сваку прилику да разговарате са својим дететом о могућностима које се тичу његове будућности. Већина младих добро реагује на успутне разговоре о каријерама, тако да би требало да будете спремни када вас буду питали о животу после завршетка школе.

Ваше дете вероватно жели да сазна како сте ви донели одлуке о вашој каријери. Будите спремни да кажете детету нешто о свом послу и животним искуствима и путевима који су вас довели где се сада налазите. Детету ће бити од користи да сазна о разним пословима које сте ви обављали, како сте их нашли и да ли су вам се свиђали. Можда ће такође желети да чује искуства других чланова породице и пријатеља. Врло је могуће да познајете некога ко ради у струци или индустријској грани која интересује ваше дете. Упитајте ту особу да ли би можда хтела да вашем детету каже нешто више о свом послу, и о позитивним и о негативним странама.

И ви будите спремни са питањима. Питајте дете да ли је размишљало о разним врстама даљег образовања. Распитајте се о томе шта његови пријатељи планирају да раде. Питајте га да ли је разговарао са школским саветником за планирање каријере. Питајте га да ли зна на који још начин може да сазна о каријерама или да ли би желео да оде на изложбу о планирању каријера. Изложбе су одличан начин да се сазна о установама или организацијама за образовање

и обуку у вашем крају и да се упознају потенцијални послодавци.

Размислите о искуствима свог детета. Да ли је помагао у вашем предузећу? Да ли има креативни хоби или специјалне вештине или талент који може да му осигура посао. Да ли је радио као волонтер, обављао повремене послове или стицао радно искуство? Које мишљење има о тим искуствима. Учење нечега што не жели да ради може да буде исто тако важно као и учење нечега што жели да ради. Према томе, иако му то искуство можда није пријало, било би добро да поразговарате о узроцима тога.

Можете отићи и корак даље и помоћи му да боље разуме ствари које га интересују, које воли и не воли, своје јаке и слабе стране, вештине и оно што је њему важно. Обавезно разговарајте о значају вештина за запошљавање (види контролну листу на страни 6).

А изнад свега, подстичите и подржавајте дете. Будите позитивни о његовим идејама и шансама за налажење задовољавајуће каријере. Дајте му до знања да верујете да је способна и сналажљива особа. Ова врста родитељског утицаја може да помогне вашем детету да повећа самопоуздање, постане зрелије и да има већу жељу за успехом.

Животна искуства

Прича једне младе особе

Почео сам да бежим са часова у основној школи и дане сам проводио играјући се у комшилуку. Касније сам прешао на исписивање графита: остављајући свој траг у мом крају града и шире. На крају сам престао да идем у школу.

Сигуран сам да су сви мислили да од мене неће ништа бити. Мама и тата су били тотално разочарани мојим понашањем, али су увек били уз мене и подстицали ме да 'пронађем' себе. Мама, која је уметнички надарена, била је прва која је схватила да су уметност и фотографисање у ствари заокружили моју

пажњу и пружили ми начин да усмерим своје вештине и енергију. Она и тата су радили заједно на томе да створе могућности да боље упознам себе и да видим како бих могао да се уклопим у свет уметности и да од тога направим каријеру. Следеће године ћу дипломирати на факултету ликовних уметности. Могао бих и раније да завршим, али радим два посла овог семестра да бих имао довољно новаца. Врло сам захвалан мами и тати што нису дигли руке од мене.

Опције

Постоје многи путеви који воде ка корисној каријери. Најуобичајеније опције су:

- завршити занат или приправнички стаж
- почети обуку за кадете
- студирање на Колецу за техничко и даље образовање (TAFE)
- студирање на универзитету
- одлагање студија за једну годину да би се зарадио новац, обављао волонтерски рад и/или путовало
- оснивање предузећа (бизниса)
- тражење посла.

Сјајна ствар је у томе што каријера или студије које неко данас изабере не ограничава њихов избор у будућности. Више није уобичајено или потребно да људи раде исти посао или чак да се баве истом струком целог живота.

Ова флексибилност је изванредна и може да буде извор великог личног задовољства. Да би се максимално искористила ова слобода избора, свакоме мора да буде приоритет да учи и да настави да учи. У ствари, да би имали већи избор, многи одрасли се враћају редовним студијама да би се доквалификовали.

Истраживање је показало да људи имају веће шансе да нађу посао ако заврше 12. разред или стекну одговарајући ниво образовања. Такође је већа вероватноћа да ће те особе моћи да изаберу нову каријеру ако наставе са образовањем. Многи људи данас раде на пословима који нису постојали када су почели да раде.

Каријера – Укупан плаћени и неплаћени рад, образовање и животне улоге које обављате током живота.

Посао – Радно место на коме обављате послове за плату.

Да детаљније погледамо најуобичајеније путеве.

Занати и приправнички стаж

Стручно образовање и обука (Vocational Education and Training – VET) у школама омогућава ученицима да комбинују стручну наставу са другим предметима. То је одличан начин да млади сазнају о могућим каријерама и да стекну корисне вештине док у исто време задржавају могућност да наставе обуку и/или студије у будућности.

Учење заната у Аустралији (Australian Apprenticeships) нуди практично радно искуство и формалну обуку за више од 500 занимања. Ученици заната стичу нове вештине, на одличан начин почињу интересантну каријеру и зарађују новац – све у исто време.

Учење заната у аустралијским школама (Australian School-based Apprenticeships) обезбеђује младима предност у изабраној каријери. Ученици зарађују плату док раде и студирају.

За више информација погледајте www.australianapprenticeships.gov.au.

Центри за учење заната (Trade Training Centres) се отварају у школама широм Аустралије како би ученици имали већи приступ најквалитетнијем школовању када се ради о занатима и установама за обуку које испуњавају индустријске стандарде. Распитајте се шта школа вашег детета ради.

Почети обуку за кадете

Обука кадета може да буде одлична опција за почетак каријере, нарочито у струкама као што су финансијска, инжењерска и журналистичка. Углавном, кроз обуку за кадете се стиче радно искуство и финансијска подршка, а кадети комбинују рад са студијама током неколико година. Погледајте део под насловом “The Facts” на сајту myfuture.edu.au за информације о специфичној обуци за кадете. Кликните на Awards и Scholarships, а затим тражите Cadetship.

Широм Аустралије, TAFE и друге образовне организације нуде велики избор курсева који су практични, применљиви и повезани са одређеним занимањима. Студенти могу да стекну национално признате квалификације у разним областима, као што су авијација, неговање старијих особа, кардиотехнологија, дечје услуге, аутомеханичарске услуге, геолошке науке, фризерске услуге, водоинсталатерске услуге, здравствена нега и многим другим.

За више информација погледајте www.training.com.au или посетите локални TAFE. Већина TAFE имају службе за саветовање о каријерама.

Рад – Скуп активности са намераваним исходима. Може да обухвати родитељско старање или добровољни рад, као и плаћени рад.

Универзитет

Око 40 одсто студената одлази на универзитет директно из школе. То је велики корак који често подразумева одлазак од куће. Важно је да студенти сазнају о курсевима који стоје на располагању и где се нуде, као и о свим условима.

За више информација погледајте www.goingtouni.gov.au.

Одлагање студија за годину дана

Неке младе особе одлуче да паузирају годину дана пре него што наставе студије или обуку. Одлагање студија за годину дана омогућује им да путују, науче други језик, да се баве спортом или хобијем, да зараде новац, стекну нову вештину, раде као волонтери или једноставно да одлуче шта желе да раде у будућности.

Многе друштвене организације се ослањају на волонтере, а ако се година током које се паузира посвети волонтерском раду могу да се стекну корисне нове вештине и солидно радно искуство.

Погледајте www.govolunteer.com.au за могућности волонтерског рада у вашем крају.

Аустралијске одбрамбене снаге (Australian Defence Force) такође имају програм за студенте који одлажу студије за годину дана и који желе да сазнају више о томе како армија и морнарица функционишу.

За више информација погледајте www.defencejobs.gov.au/education/gapYear.

Оснивање предузећа (бизниса)

Предузимљиве младе особе понекад почињу каријеру оснивањем предузећа (бизниса). Постоје програми и обука који могу да им помогну да развију иновативне идеје и да повећају своје пословне способности.

За више информација које ће помоћи вашем детету да започне сопствени бизнис погледајте www.business.gov.au и www.enya.org.au.

Запослење

Неке младе особе одлуче да се одмах запосле након завршене школе. Налажење првог посла може да буде лакше ако особа која тражи посао зна нешто више о тржишту рада, потребним вештинама, разним индустријским гранама, занимањима, зарадама и могућностима налажења посла. Не заборавите, многи послови се не оглашавају, тако да усмено преношење и локално знање могу да играју велику улогу у налажењу посла.

За више информација погледајте www.joboutlook.gov.au.

Занимање – Скуп сличних послова који постоје у разним индустријским гранама или организацијама.

Пораст броја радних места у Аустралији

У току следеће три до четири године, највећи пораст броја радних места се очекује у следећим индустријским гранама: здравствена заштита и социјална помоћ; образовање и обучавање; и пољопривреда, шумарство и риболов.

Умерени пораст броја радних места се очекује широм других индустријских грана. То су: уметност и рекреативне услуге; смештај и прехранбена индустрија; стручне, научне и техничке услуге; превоз, поштанске услуге и складиштење; малопродаја; електропривреда, снабдевање гасом, водоснабдевање и уклањање отпада; и административне и помоћне услуге.

Закон о школовању

Аустралијски закон налаже да сви млади морају да похађају школу (или одговарајуће акредитоване установе) док не заврше 10. разред. Затим морају да наставе са редовним образовањем (најмање 25 сати недељно), обуком и/или послом док не напуне 17 година.

Ова обавеза произлази из Споразума са младим Аустралијанцима (Compact with Young Australians). О споразуму можете да прочитате више на сајту www.deewr.gov.au/compactwithyoungaustralians.

Кључни извори информација за планирање на интернету

Следе четири кључна извора информација на интернету која ће помоћи и вама и вашем детету да боље разумете опције и путеве за развој каријере који данас постоје у Аустралији. Погледајте ове сајтове заједно или засебно – а затим нађите времена да разговарате о опцијама и могућностима које су ту описане.

Плакати “Bullseye” (Bullseye Posters)

Bullseye posters су одличан начин да започнете разговор са својим дететом о школским предметима које воли и из којих има добре оцене и о пословима до којих ти предмети могу да доведу. Плакати обухватају преко 30 разних предмета и набрајају на стотине занимања која су повезана са сваки предметом. Аустралијска влада (Australian Government) израђује плакате који се могу добити бесплатно на сајту www.deewr.gov.au/bullseye.

Водич кроз занимања (Job Guide)

Job Guide садржи детаљне информације о 500 занимања за почетнике. У водичу се посебно објашњавају путеви образовања и обуке који воде до сваког посла. То може да помогне младима да сазнају који послови би могли да им одговарају. Водич такође садржи и користан речник појмова. Job Guide се издаје годишње и бесплатно се доставља свим ученицима 10. разреда. Такође је доступан путем мобилног телефона и може да се нађе на интернету на www.jobguide.deewr.gov.au.

12. разред – шта даље? (Year 12 – what next?)

Овај сајт помаже ученицима 12. разреда да планирају живот након завршетка школе. Сајт садржи детаљна објашњења опција као што су учење заната, TAFE, универзитет, запошљавање, волонтерски рад, чак и то како да се оснује мало предузеће (бизнис). Сајт такође идентификује места где се послови налазе и које вештине се траже. Погледајте www.year12whatnext.gov.au.

моја будућност (myfuture)

myfuture је сајт где се на једном месту могу наћи све информације које се тичу каријере. Сајт служи као интерактивно помоћно средство са алатима и информацијама које омогућују људима да истражују правце и могућности развоја каријере. Ту се могу наћи опсежне информације о занимањима, курсевима, тржиштима радне снаге у различитим државама Аустралије, савети за тражење посла и још много тога. Део који је намењен родитељима садржи савет о томе како можете да дате подршку и да охрабрите своје дете док планира своју будућност. Погледајте www.myfuture.edu.au.

Centrelink

Аустралијска влада (Australian Government), преко Centrelink-а, нуди финансијску подршку и помоћ за планирање каријере младим особама које студирају, обучавају се или похађају Australian Apprenticeship, или које траже посао.

Корисне вештине – Послодавци увек траже ‘нешто више’ од својих радника. То што ‘траже’ обично је више од техничких вештина потребних за обављање посла и обухвата елементе познате као ‘вештине за запошљавање’.

Послодавци су нам рекли којих осам вештина за запошљавање они сматрају главним.

То су: комуникација, тимски рад, решавање проблема, иницијатива и предузимљивост, планирање и организација, самоорганизованост, учење и познавање технологије.

Финансијска подршка

Финансијска подршка може да се добије у виду Додатка за омладину (Youth Allowance), Austudy, ABSTUDY и Програма помоћи за географски изоловану децу (Assistance for Isolated Children). Програм зајмова за више образовање (The Higher Education Loan Program - HELP) укључује HECS-HELP, FEE-HELP, OS-HELP и VET FEE-HELP. Преко ових програма се дају зајмови студентима виших и стручних школа који испуњавају услове да им помогну око плаћања школарине. Постоје разни услови за стицања права на ове кредите.

За више информација погледајте www.centrelink.gov.au.

VET FEE-HELP помаже студентима који испуњавају услове и плаћају пуну школарину и студентима који похађају одређене стручне курсеве и обуку које субвенционисе државна влада да би могли да плате школарину. Студенти који испуњавају услове морају да похађају акредитоване VET курсеве за стицање дипломе, више дипломе, постдипломског сертификата или постдипломске дипломе у Регистрованим организацијама за обуку (Registered Training Organisations) које имају одобрење да нуде ову помоћ својим студентима.

За више информација, укључујући и списак свих организација које имају одобрење, погледајте www.deewr.gov.au/vetfeehelp или позовите информативну службу VET FEE-HELP на **13 38 73**.

Информативни центри за развој каријере (Career Information Centres)

Centrelink има 12 Career Information Centres широм земље. Њихове службе стоје на

располагању свим Аустралијанцима са сталним боравком, укључујући младима, који желе да нађу или промене посао. Особље у овим центрима може да помогне вашем детету да донесе одлуке на основу тачних информација које се тичу опција у вези образовања, обуке и запослења. Локације вама најближег центра наћи ћете на www.centrelink.gov.au/internet/internet.nsf/services/career_centres.htm.

Кључни извори информација за развој каријере

Ово су два кључна извора информација која се посебно баве развојем каријера у Аустралији.

- www.deewr.gov.au/careerdevelopment садржи бесплатна помоћна средства за особе које се баве развојем каријера.
- 1. део комплекта под називом Аустралијске студије за развој каријера (Australian Career Development Studies) је намењен родитељима и другима који желе да помогну деци око избора каријере. Погледајте www.career.edu.au.

Други извори информација

- За информације о Аустралијском програму за омогућавање приступа радним местима кроз изучавање заната (Australian Apprenticeships Access Program) погледајте www.deewr.gov.au/accessprogram. Овај програм помаже особама којима је нарочито тешко да нађу стручно запослење тако што их укључује у национално признату обуку која претходи стручном запослењу.
- За више информација о учењу заната и обуци погледајте www.grouptraining.com.au.
- За више информација о аустралијским урођеницима (Indigenous Australians) који желе да похађају обуку за кадете погледајте www.ics.deewr.gov.au.
- За опсежан списак аустралијских курсева, квалификација, стручности, пакета обуке и Registered Training Organisations погледајте www.ntis.gov.au.
- За опсежне податке о тенденцијама запошљавања и изгледима за индустрију у Аустралији погледајте www.skillsinfo.gov.au. Ту се такође могу наћи информације о тржишту радне снаге, општем правцу кретања радних места, недостатку стручне радне снаге, регионалном запошљавању и образовању и обуци.

Пет главних принципа за **развој каријере**

1. Промене су **сталне**

Прихватите да се свет око вас стално мења. Будите отворени за промене и пратите нове могућности.

2. Учење не **престаје**

Настојте да стално лично напредујете. Одржите мотивацију учењем нових вештина и развијањем нових талената.

3. Усредсредите се на **путовање**

Немојте да се усредсређујете само на једно одредиште. Признајте да ће пут ваше каријере трајати целог вашег живота. Поштујте и цените свако искуство које на том путу будете имали.

4. Упознајте себе, верујте у себе и пратите своје **срце**

Следите своју страст док не испуните жељу. Пронађите начине да комбинујете своја интересовања са могућностима каријере.

5. Обратите се својим **савезницима**

Рачунајте на подршку ваше породице, пријатеља, ментора, колега и вршњака. До успеха у каријери може да дође захваљујући тимском раду.